

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

Medunarodni
krivični sud za
bivšu Jugoslaviju

Press Release . Communiqué de presse . Saopštenje za javnost

(Isključivo za medije. Nije službeni dokument.)

TRIAL CHAMBERS

CHAMBRES DE 1ere INSTANCE

PRETRESNA VIJEĆA

Hag, 15. marta 2002.

JL/P.I.S./663-t

PRESUDA O KAZNI PRETRESNOG VIJEĆA II U PREDMETU KRNOJELAC

U nastavku ćete naći kompletan tekst sažetka presude o kazni Pretresnog vijeća II, koji je pročitao predsjedavajući sudija David Hunt prilikom izricanja presude

Pretresno vijeće II danas zasjeda da bi objavilo presudu u sudenju Miloradu Krnojelcu. Sudenje je proisteklo iz događaja u fočanskom kazneno-popravnim domu - KP-domu - velikom zatvorskom kompleksu u gradu Foči u istočnom dijelu Bosne i Hercegovine, gdje je velik broj muškaraca, ne-Srba, bio zatočen kroz duge vremenske periode.

Za svrhe ovog ročišta, predlažem da ukratko sumiramo pitanja koja su se pojavila tokom suđenja i nalaze Pretresnog vijeća u vezi s tim pitanjima. Naglašavam da je ovo samo *sažetak*, a ne dio presude koja je izrečena. Jedino mjerodavno izlaganje zaključaka Pretresnog vijeća i njegovog obrazloženja tih zaključaka jeste presuda u pismenom obliku koja će biti dostupna stranama i javnosti na završetku ovog ročišta.

Optuženi, g. Krnojelac, bio je upravnik, odnosno vršilac dužnosti upravnika KP-doma u periodu od oko petnaest mjeseci 1992. i 1993. godine. Sudeno mu je po optužbama da je odgovoran:

- (i) za zločine protiv čovječnosti, koji se sastoje od progona na političkoj, rasnoj i/ili vjerskoj osnovi, mučenja, nehumanih djela, ubistva, zatvaranja i porobljavanja; i
- (ii) za kršenja zakona i običaja ratovanja, koja se sastoje od mučenja, okrutnog postupanja, ubistva i ropstva.

Optuženi je prvobitno bio okrivljen i za teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949., koje se sastoje od mučenja, hotimičnog nanošenja teških povreda tijela i zdravlja, hotimičnog lišavanja života, protivpravnog zatvaranja civila, hotimičnog nanošenja teških patnji i nečovječnog postupanja, ali je tužilac te optužbe povukao neko vrijeme prije suđenja.

Tokom optužne faze i prije početka suđenja, tužilac je priznao da ne može naći dokaze za optužbu da je optuženi lično učestvovao u događajima za koje se navodi da su se dogodili u KP-domu. Umjesto toga, tužilac je tvrdio da je optuženi bio učesnik udruženog zločinačkog poduhvata da se počine inkriminisana djela. Tužilac je već prije naveo da je optuženi pomagao i podržavao one koji su lično učestvovali u počinjenju tih djela. Sudenje je krenulo sa tih osnova individualne odgovornosti, paralelno sa navodom da je optuženi kao nadređeni krivično odgovoran za djela svojih podređenih.

Ovlašćenja optuženog kao upravnika

Glavni argument optuženog na sudenju bila je njegova tvrdnja da je, zbog prisutnosti vojnih lica u KP-domu, KP-dom bio podijeljen na civilni i vojni dio. Iako formalno jeste bio upravnik KP-doma, tvrdio je on, njegova ovlašćenja kao upravnika bila su ograničena na civilni dio u kojem su se nalazili jedino osuđeni zatvorenici Srbi i ekonomija. Tvrdio je da je za zatočene ne-Srbe bila nadležna vojna komanda, tako da on ne snosi nikakvu odgovornost za bilo kakve zločine počinjene u KP-domu nad tim zatočenicima ne-Srbima. Pretresno vijeće nije prihvatilo tu tvrdnju. Vijeće se uvjerilo da je optuženi i dalje imao sva ovlašćenja upravnika KP-doma i da je ta ovlašćenja zaista i vršio, uključujući funkciju nadzora nad svim podređenim osobljem i zatočenicima KP-doma.

Adresa na Internetu: <http://www.un.org/icty>

Public Information Services/Press Unit/Služba za informiranje javnosti

Churchillplein 1, 2517 JW The Hague. P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague. Netherlands

Tel.: +31 70 512 5356; 512 5343 Fax: +31 70 512 5355

Budući da se teza tužioca u pogledu progona temeljila uglavnom na istim radnjama i incidentima koji su predstavljali osnovu za druge optužbe u ovom predmetu, napomene u vezi s optužbom za progon ostavićemo za kraj.

Zatvaranje

Veliki broj civila ne-Srba, golema većina kojih su bili Muslimani, uhapšeni su na cijelom području Foče i njene okoline kada je početkom 1992. izbio sukob, a mnogi civili muškarci bili su dovedeni u KP-dom. Odbrana je tvrdila da su oni bili ratni zarobljenici i da je njihovo zatočenje po tom osnovu bilo pravno opravdano. Pretresno vijeće nije prihvatilo taj argument. Mali broj zatočenika činili su borci, ali iz okolnosti u kojima su uhapšeni jasno proizlazi da to nije bilo uzimanje zarobljenika u pravom smislu. Među zatočenicima je bilo mladih i starih, bolesnih, ranjenih, invalida i fizički i psihički poremećenih osoba. Ništa u dokaznom materijalu nije ukazivalo na to da je iko od njih bio uhapšen na osnovu valjanog naloga za hapšenje. Ti ljudi bili su samovoljno zatočavani na periode u rasponu od četiri mjeseca do dvije i po godine. Niko od njih nije bio okrivljen ni za kakvo krivično djelo, te je konstatovano da je njihovo zatočenje bilo protivpravno.

Iako optuženi nije imao nikakvu ulogu u njihovom zatočavanju niti je (kako je konstatovalo Pretresno vijeće) imao ovlašćenje da jednostrano naredi ili odobri puštanje na slobodu zatočenika, on je svakako znao da je njihovo zatočenje bilo protivpravno, kao što je znao da njegova djela i propusti doprinose održavanju tog protivpravnog zatočenja od strane onih koji su glavni počinitelji tog zločina. Pretresno vijeće se, međutim, nije van razumne sumnje uvjerilo da je on dijelio namjeru tih glavnih počinitelja. Vijeće je stoga odbacilo tezu tužioca da je on bio učesnik udruženog zločinačkog poduhvata protivpravnog zatvaranja zatočenika, ali je zaključilo da je on pomagao i podržavao te glavne počinitelje u počinjenju tog zločina.

Nehumana djela (na osnovu životnih uslova) kao zločin protiv čovječnosti

Zatočeni civili ne-Srbi bili su natrpani do te mjere da se nisu mogli kretati, a u nekim slučajevima niti spavati u ležećem položaju. Bili su izolovani od vanjskog svijeta i uskraćivala im se komunikacija sa porodicom. Bili su izloženi sramotnim higijenskim uslovima. Izlagali su ih zimskoj studeni, hranu su dobivali u količinama na rubu izgladnjivanja, zbog čega su zatočenici izgubili na težini i po dvadeset do četrdeset kilograma. Mnogim zatočenicima bila je uskraćena medicinska njega, za koju su postojale mogućnosti, a sa onima kojima su bile potrebne hitne medicinske intervencije nije se postupalo na primjeren način. Zatočeni ne-Srbi takode su bili podvrgnuti režimu psihičkog iscrpljivanja za vrijeme zatočenja u KP-domu. Morali su slušati kako tuku i muče druge zatočenike, zbog čega su se mnogi bojali da će sad na njih doći red. Pokušaji zatočenika da poboljšaju svoje životne uslove oštro su se kažnjavali premlaćivanjem i stavljanjem u izolaciju na neko vrijeme. Uslijed tih uslova, fizičko i psihičko zdravlje mnogih zatočenih ne-Srba je narušeno ili uništeno. Suštinski uzrok smrti jednog od takvih zatočenika bilo je to što mu nije pružena medicinska pomoć, a devetnaest drugih zatočenika pretrpjelo je ozbiljne fizičke i psihičke posljedice uslijed životnih uslova u KP-domu. Većina njih je mnogo izgubila na težini, mnogi su proveli neko vrijeme u bolnici nakon puštanja na slobodu, a nekima je i dalje potrebno redovno uzimanje lijekova i ljekarski nadzor. Gotovo svi oni i dalje pate od barem nekog oblika psihičkog poremećaja, uključujući krize tjeskobe, nesanicu, noćne more, depresiju i druga neurotična stanja.

Optuženi je znao u kakvim su uslovima zatočeni ne-Srbi držani i kakve posljedice ti uslovi imaju na njihovo fizičko i psihičko zdravlje. On je takode bio svjestan da time što kao upravnik ne preduzima ništa, značajno doprinosi održavanju kontinuiteta tih uslova, ohrabrujući glavne počinioce u održavanju takvih životnih uslova. Međutim, Pretresno vijeće se nije van razumne sumnje uvjerilo da je on dijelio namjeru tih glavnih počinitelja. Stoga je odbacilo tezu tužioca da je on učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu u pogledu tih životnih uslova, ali je konstatovalo da je on pomagao i podržavao te glavne počinioce u njihovom počinjenju zločina protiv čovječnosti zasnovanih na tim životnim uslovima.

Okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja (na osnovu životnih uslova)

Na temelju tih životnih uslova, Pretresno vijeće je optuženog proglasilo krivim za okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja, i ovdje putem pomaganja i podržavanja onih koji su lično učestvovali u stvaranju tih uslova.

Pretresno vijeće je razmatralo da li optuženog treba proglasiti krivim i po osnovu odgovornosti nadređenog za ta dva zločina temeljena na nehumanim životnim uslovima. Vijeće se uvjerilo da je on

bio svjestan učestvovanja svojih podređenih u stvaranju tih životnih uslova, da nije preduzeo ništa da spriječi da ti podređeni održavaju te životne uslove i da nije kaznio svoje podređene za to što su te životne uslove sproveli u djelo. Međutim, Pretresno vijeće je mišljenja da bi bilo neprimjereno da optuženog osudi po oba kriterijuma odgovornosti za istu tačku zasnovanu na istim djelima, i da je bolje da se inkriminisano ponašanje optuženog okarakteriše kao pomaganje i podržavanje. Vijeće je ipak nadređeni položaj optuženog uzelo u obzir kao otežavajuću okolnost njegovog krivičnog djela.

Okrutno postupanje, nehumana djela i mučenje (na osnovu premlaćivanja)

Zatočeni civili ne-Srbi takođe su bili sistematski premlaćivani i zlostavljani za vrijeme zatočenja u KP-domu od strane stražara u KP-domu, kao i vojnika i vojnih policajaca koji su izvana dolazili u KP-dom, za čije postupke optuženi *nije* bio nadležan, ali kojima su ulaženje u KP-dom i zlostavljanje zatočenika dopuštali stražari koji su bili pod kontrolom optuženog i za čije postupke on *jeste* odgovoran. Više od pedeset incidenata premlaćivanja bilo je dovoljno teško da predstavljaju nehumana djela i okrutno postupanje. Utvrđeno je i jedanaest incidenata mučenja počinjenog nad četrnaest zatočenika, koji su uključivali namjeru da se dobiju informacije ili priznanje, namjeru kažnjavanja ili diskriminacije.

Pretresno vijeće se uvjerilo da je optuženi znao da se zatočeni ne-Srbi premlaćuju i da ih se i inače generalno zlostavlja. Vijeće, međutim, nije našlo nijedan prihvatljiv dokaz da je on bio dijelom udruženog zločinačkog poduhvata da se premlaćuju nesrpski zatočeni. Iz razloga što je za premlaćivanja znao, i zbog toga što nije preduzeo nikakve odgovarajuće mjere koje je kao upravnik bio dužan da preduzme, optuženi je ipak ohrabrivao te radnje svojih podređenih. Pretresno vijeće je zaključilo da je on za premlaćivanja kriv kao nadređeni, zauzevši stav da je primjerenije u ovom slučaju učiniti to, nego ga proglasiti krivim za pomaganje i podržavanje.

Sa druge strane, i bez obzira na to što je optuženi vidio da Ekrema Zekovića batinama kažnjavaju za neuspjeli pokušaj bijega iz KP-doma (taj incident nije bio obuhvaćen optužbama protiv njega), Pretresno vijeće se nije uvjerilo da je optuženi znao da druga premlaćivanja imaju neki od ciljeva sankcionisanih zabranom mučenja i da nisu rezultat samovolje. Vijeće je stoga zaključilo da on nije kriv za mučenje ni po jednom osnovu.

Ubistvo

Pretresno vijeće se uvjerilo da su tokom juna i jula 1992. godine stražari u KP-domu prozivali zatočenike napolje, u večernjim satima, odvodili ih u upravnu zgradu i tamo ih tukli. Premlaćivanja su trajala do kasno uveče, a zvuke udaraca i jauke žrtava ostali zatočeni u KP-domu jasno su mogli čuti. Nakon premlaćivanja ponekad bi se čuli pucnji. Stražari u KP-domu viđeni su kako učestvuju u tim premlaćivanjima, a viđeni su i krv i krvavi predmeti u prostorijama u kojima su se premlaćivanja odvijala. Uprkos naporima porodica, bosanske Državne komisije za traženje nestalih i Međunarodnog komiteta Crvenog krsta, niko nikad više nije vidio te ljude nakon zatočeništva u KP-domu.

Pretresno vijeće je utvrdilo da je u KP-domu na taj način ubijeno dvadeset i šest osoba. Iako nije pronađen nijedan leš ikoga od tih ljudi, Pretresno vijeće se van razumne sumnje uvjerilo da su ti ljudi izgubili život jer su bili nasmrtno premlaćeni, ustrijeljeni, ili uslijed povreda zadobivenih tokom premlaćivanja u KP-domu. Međutim, Pretresno vijeće se nije uvjerilo da je optuženi znao da njegovi podređeni učestvuju u ubijanju zatočenika, niti da je on to trebao da zna. Stoga nije utvrđen nikakav osnov za nalaz da je optuženi odgovoran za ta ubistva.

Porobljavanje

Što se tiče optužbi u vezi s ropstvom i porobljavanjem, a koje se temelje na tvrdnji da su zatočeni morali obavljati prisilni rad, Pretresno vijeće je od optužbe zatražilo da pokaže da zatočeni nisu imali slobodu izbora da biraju hoće li raditi ili ne dok su bili zatočeni u KP-domu. Prisilni rad nije prihvaćen kao optužba kada se tužilac oslanjao samo na subjektivno uvjerenje nekog zatočenika da nije imao izbora, ako pritom nije pokazana neka činjenična osnova za to uvjerenje, ili ako je zatočenik vjerovao da će, ako radi, dobiti više hrane ili bar pobjeći iz svoje sobe na neko vrijeme. Pitanje koje se ovdje postavlja jeste da li je pojedini zatočenik izgubio pravo izbora da pristane na rad koji obavlja ili da ga odbije. Pretresno vijeće je ustanovilo da je ta tvrdnja dokazana u odnosu na samo dva zatočenika. Ta dvojica su bili prisiljeni da rade na raščišćavanju mina, no odgovornost za to nije se mogla pripisati optuženom, budući da nije utvrđeno da je optuženi znao ili trebao da zna da su ti zatočeni bili prisiljeni da obavljaju taj posao. Iz tih razloga nije bilo potrebno da Pretresno vijeće razmatra da li je

taj prisilni rad predstavljao porobljavanje u smislu primjene moći povezane sa pravom vlasništva nad tom dvojicom muškaraca.

Progon

Kao što je već rečeno, argumentacija optužbe u vezi sa progonom temeljila se velikim dijelom na istim radnjama i incidentima koji su predstavljali osnovu za druge optužbe u ovom predmetu. U ovoj fazi je stoga potrebno govoriti o optužbi za progon samo utoliko ukoliko se ona temelji na optužbama koje su već dokazane, pri čemu valja razmotriti još jedno pokrenuto pitanje, to jest pitanje progona koje se zasniva na tvrdnji o deportaciji i progonu ne-sprskih zatočenika iz KP-doma.

Pretno vijeće je prihvatilo da je zatvaranje ne-sprskih zatočenika i uslovi života kojima su bili izvrgnuti (a koji predstavljaju nehumana djela i okrutno postupanje) bilo izvršeno sa namjerom diskriminacije ne-sprskih zatočenika na vjerskom ili političkom osnovu. S tim u skladu je utvrđeno da je progon na temelju tih djela u osnovi dokazan i utvrđeno je da je optuženi individualno odgovoran za pomaganje i podržavanje glavnih počinitelja koji su ta osnovna djela počinili. Ostvarujući svoje diskreciono pravo, Pretresno vijeće nije presudilo da je optuženi kriv po osnovi odgovornosti u svojstvu nadređenog za životne uslove koji predstavljaju nehumana djela i okrutno postupanje, a za koja djela je utvrđeno da su počinjena na diskriminatornim osnovama.

Pretresno vijeće je prihvatilo da su samo dvojica zatočenika premlaćena na temelju diskriminacije, što predstavlja progon. Jedno od ta dva premlaćivanja predstavlja nehumano djelo i okrutno postupanje. Drugo premlaćivanje predstavlja mučenje, no optuženom nije utvrđena krivica za mučenje. Njegova odgovornost za ta dva incidenta kao djela progona stoga je u oba slučaja odgovornost u svojstvu nadređenog za progon na temelju nehumanih djela i okrutnog postupanja.

Što se tiče dodatnog pokrenutog pitanja, odnosno pitanja progona koje se temelji na deportaciji i istjerivanju ne-Srba zatočenih u KP-domu, Pretresno vijeće se nije uvjerilo da su zatočenici koji su prebačeni iz KP-doma prešli državnu granicu ili, kada se i uvjerilo da su to uradili, Pretresno vijeće se nije uvjerilo da je njihova deportacija bila prisilna. Stoga, pošto nisu dokazani osnovni navodi o deportaciji i istjerivanju, ova tvrdnja protiv optuženog nije mogla biti osnov optužbe za progon.

Osudujuće presude

Osudujuće presude optuženom izreći će se stoga za sljedeća krivična djela:

- (i) progon kao zločin protiv čovječnosti koji se zasniva na -
 - (a) zatvaranju i nehumanim djelima (to jest životnim uslovima) u smislu njegove individualne odgovornosti, i
 - (b) dva incidenta premlaćivanja u smislu odgovornosti nadređenoga;
- (ii) nehumana djela kao zločin protiv čovječnosti koji se zasniva na premlaćivanjima u smislu odgovornosti nadređenoga;
- (iii) okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja koje se zasniva na premlaćivanjima u smislu odgovornosti nadređenoga; i
- (iv) okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja koje se zasniva na životnim uslovima, u smislu njegove individualne odgovornosti.

Nalazima o krivici u smislu individualne odgovornosti za progon, što, međutim, nije postalo predmetom kumulativnih osuda, obuhvaćeni su i nalazi prema kojima je optuženi bio individualno odgovoran za zatvaranje i nehumana djela kao zločine protiv čovječnosti.

Kazna

Pretresno vijeće se pridržavalo svih zadanih formalnih uslova za odmjeravanje kazne. O njima se opširnije govori u presudi. Najvažnija obaveza Vijeća bila je da uskladi kaznu sa individualnim okolnostima optuženoga i težinom djela za koja je ustanovljeno da je odgovoran. Pretresno vijeće je uzelo u obzir osobitu ranjivost neposrednih žrtava, duljinu perioda u kojem su se zločini nastavljali tokom vremena u kojem je optuženi bio upravnik KP-doma i razmjer dugotrajne fizičke, psihičke i emotivne patnje tih žrtava.

Optuženi nije izrazio žaljenje zbog udjela koji je imao u počinjenju tih zločina, a izrazio je tek zanemarivo žaljenje što je do tih zločina došlo. U ovom slučaju optuženi se odlučio za to da zabije glavu u pijesak i da zanemari odgovornosti i ovlasti koje ima kao upravnik KP-doma da poboljša situaciju ne-sprskih zatočenika. Kazna u ovom predmetu treba da pokaže drugima, koji (poput

optuženog) pokušavaju izbjeći odgovornosti nalogodavca što prate položaj koji su prihvatili, da će njihov propust da postupe u skladu sa svojom odgovornošću ipak biti kažnjen.

S druge strane, Pretresno vijeće je takođe uzelo u obzir činjenicu da je optuženi prije svog imenovanja na mjesto upravnika KP-doma najveći dio svog radnog vijeka proveo kao nastavnik matematike. Nije imao dovoljno iskustva, a možda niti smisla, za zadatak koji je preuzeo. Štaviše, za razliku od drugih osoba koje su bile na otprilike sličnim položajima kao i optuženi, a kojima se bavio ovaj Sud, njegovo sudjelovanje u pomenutim zločinima ograničavalo se na pomaganje i podržavanje kažnjivog ponašanja drugih. No, čak i tada njegovo poticanje drugih koji su sudjelovali u tim zločinima u velikoj se mjeri zasniva na njegovoj neaktivnosti, njegovom propustu da vrši svoje ovlasti upravnika usprkos tome što je znao da se zločini čine. Bilo je i nekih dokaza da je optuženi doista pomagao pojedinim zatočenicima koji su mu se obraćali sa konkretnim molbama, a i da je pokušavao poboljšati uslove svim zatočenicima tako što je za KP-dom obezbjeđivao više hrane.

Formalna izreka

S tim u skladu optuženom se izriče osuđujuća kazna za krivična djela
iz **tačke 1** - progon kao zločin protiv čovječnosti (zasnovan na zatvaranju, životnim uslovima i premlaćivanjima), i u smislu njegove individualne odgovornosti i odgovornosti nadređenog;
iz **tačke 5** - nehumana djela kao zločin protiv čovječnosti (zasnovan na premlaćivanjima) u smislu odgovornosti nadređenoga;
iz **tačke 7** - okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja (zasnovano na premlaćivanjima) u smislu odgovornosti nadređenoga; i
iz **tačke 15** - okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja (zasnovano na uslovima života) u smislu njegove individualne odgovornosti.
Optuženom se izriče oslobadajuća presuda za krivična djela za koja se tereti u tačkama **2, 4, 8, 10, 11, 13, 16 i 18**.

Milorade Krnojelac, izriče Vam se jedinstvena kazna od sedam i po godina zatvora. Imate pravo da Vam se u izdržavanje te kazne uračuna period od tri godine i devet mjeseci koji ste proveli u pritvoru, kao i period koji ćete provesti u pritvoru čekajući odluku Predsjednika o tome u kojoj ćete državi izdržavati kaznu. Do donošenja te odluke ostat ćete u pritvoru.
